

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 22.12.2008
KOM(2008) 888 lõplik

KOMISJONI ARUANNE,

mille aluseks on nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsuse 2005/214/JSK (rahaliste karistuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta) artikkel 20

KOMISJONI ARUANNE,

mille aluseks on nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsuse 2005/214/JSK (rahaliste karistuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta) artikkel 20

1. SISSEJUHATUS

1.1. Taust

Raamotsusega 2005/214/JSK kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet kohtu- või haldusasutuse määratud rahaliste karistuste suhtes, et lihtsustada selliste karistuste jõustamist mõnes teises liikmesriigis kui see, kus karistus kehtestati. Kooskõlas Tampere kohtumise järeldustega kinnitas Euroopa Liidu Nõukogu 29. novembril 2000, et meetmete programmis tuleb prioriteediks seada sellise instrumendi vastuvõtmine, et rakendada kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtet.

Raamotsust kohaldatakse kõigi süütegude suhtes, millega seoses on võimalik kohaldada rahalisi karistusi. Kahepoolse karistatavuse kontrollimine kaotati raamotsuses loetletud 39 süüteo puhul.

1.2. Liikmesriikide saadetud teatised

2008. aasta oktoobriks oli komisjon saanud järgmiselt 11 liikmesriigilt teatised siseriiklike õigusaktide kohta, millega võetakse siseriiklikku õigusse üle käesoleva raamotsuse sätted: AT, CZ¹, DK, EE, FI, FR, HU, LT, LV, NL, SI². Teatise ei ole saadud järgmiselt 16 liikmesriigilt: BE, BG, CY, DE, EL, ES, IE, IT, LU, MT, PL, PT, RO, SE, SK, UK.

1.3. Hindamismeetod ja -kriteeriumid

Raamotsuse artiklis 20 nähakse ette, et komisjon koostab kirjaliku aruande meetmete kohta, mille liikmesriigid on võtnud 22. märtsiks 2007 kõnealuse õigusakti sätete järgimiseks. Aruande valmimine on veninud seepärast, et raamotsuses ettenähtud algseks tähtajaks oli saadud vähe teatise.

Oma olemuselt on raamotsused saavutatavat tulemust silmas pidades liikmesriikidele siduvad, kuid riigi ametiasutuste ülesanne on valida rakendamise vorm ja meetodid (kriteeriumid on: selgus, õiguskindlus, tõhusus). Raamotsustel ei ole vahetut õigusmõju. Samas on ühetaolise tõlgenduse põhimõte siduv selliste raamotsuste puhul, mis kuuluvad Euroopa Liidu lepingu VI jaotise reguleerimisalasse³. Kuna komisjonil ei ole õigust algetada rikkumismenetlust liikmesriigi suhtes, kes väidetavalt ei ole võtnud vajalikke meetmeid kolmanda samba raames vastu võetud nõukogu raamotsuse sätete järgimiseks, on käesoleva aruande laad ja eesmärk piiratud 11 liikmesriigis võetud ülevõtmismeetmete hindamisega.

---

¹ Saadud ELi Nõukogu peasekretariaadilt.

² *Idem*.

³ Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas 105/03 Pupino, 16. juuni 2005, ELT C 193, 6.8.2005, lk 3.

2. HINDAMINE

Artikkel 1 – Mõisted

Artiklis 1 määratletakse järgmised mõisted: „otsus“, „rahaline karistus“, „otsuse teinud riik“ ja „täidesaatev riik“.

CZ, HU ja NL on kaasanud kõik osutatud mõisted, kuid enamik liikmesriike (AT, DK, EE, FI, FR, SI) on võtnud üle vaid mõistete „otsus“ ja „rahaline karistus“ määratlused. LT ja LV on võtnud üle vaid mõiste „rahaline karistus“ määratluse. Paljudes ülevõtmisaktides puuduvad nende määratluste teatavaid elemente käsitlevad sätted. Nendest peamisena ei tunnustata Tšehhi siseriiklikes õigusaktides juriidiliste isikute vastutust⁴.

Artikkel 2 – Pädevate asutuste kindlaksmääramine

Selle artikliga kohustatakse liikmesriike teatama nõukogu peasekretariaadile ja komisjonile, millised on nende siseriikliku õiguse alusel pädevad asutused kõnealuse raamotsuse täitmiseks. Iga liikmesriik võib määrata, kui see osutub vajalikuks tulenevalt tema siseriikliku süsteemi korraldusest, ühe või mitu keskasutust, kes vastutavad otsuste edastamise ja vastuvõtmise haldamise eest ning abistavad pädevaid asutusi.

Mõnes liikmesriigis on otsuste tegemiseks ja täitmiseks pädevad asutused siseriiklikud kohtud (AT, CZ, HU, LT, LV, SI). Teistes liikmesriikides on otsuse tegemise või täitmise asutuseks määratud keskasutus. Selline kord kehtib Taanis ja Eestis (justiitsministeerium) ning Madalmaades (Leeuwardeni prokuratuur). Prantsusmaal on otsuse tegemiseks pädev asutus prokuratuur ja otsuse täitmine on prokuröride pädevuses.

Dokumentide edastamiseks on määratud keskasutus järgmistes liikmesriikides: CZ, HU, LT, LV ja SI (justiitsministeerium).

Soome on määranud artikli 2 kohaseks pädevaks asutuseks õigusregistrikeskuse.

Artikkel 3 – Põhiõigused

Vastavalt artiklile 3 ei mõjuta raamotsus kohustust austada põhiõigusi ja õiguse aluspõhimõtteid, mis on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 6.

Mitu liikmesriiki leiab, et kõnealust sätet ei ole vaja üle võtta (DK, FR, NL). AT ja HU rakendasid seda kohustusliku põhjusena otsuse täitmisest keeldumiseks. Kaks liikmesriiki on sellega seoses viidanud siseriiklikele õigusaktidele (LT, SI). Soome võttis selle sätte üle, nähes otsuse täitmisest keeldumise põhjusena ette põhjendatud kahtluse, et on rikutud nõuetekohast menetlust menetluses, mille käigus otsus tehti.

Artikkel 4 – Otsuste edastamine ja keskasutusele tuginemine

Selle artikli kohaselt võib kõnealuse otsuse koos tunnistusega edastada pädevatele asutustele liikmesriigis, kus füüsilisel või juriidilisel isikul, kelle kohta otsus on tehtud, on vara või

---

⁴ Praeguseks ei ole saadud artikli 20 lõike 2 punkti b kohast deklaratsiooni piirangu kohta, mida liikmesriigid võivad kohaldada juriidiliste isikute vastutuse suhtes kuni viis aastat alates raamotsuse jõustumise kuupäevast.

sissetulek, alaline elukoht, või juriidilise isiku korral tema registrijärgne asukoht. Dokumentide edastamine leiab aset otse pädevate asutuste vahel.

CZ, FI, HU, LT, LV ja NL on võtnud rakendusaktidesse üle kõik artikli 4 elemendid. AT, DK, FR ja SI on seda sätet rakendanud vaid osaliselt.

Eestis võib seda karistust täita vaid seoses nende isikutega, kes on otsuse teinud liikmesriigi kodanikud või alalised elanikud, samuti seoses isikutega, kes asuvad selle liikmesriigi territooriumil, kuid keda välja ei anta, ning seoses juriidiliste isikutega, kes on registreeritud täidesaatva liikmesriigi territooriumil.

Artikkel 5 – Reguleerimisala

Selle artikliga kehtestatakse süütegude loetelu, mille puhul teo kahepoolset karistatavust kontrollimata toimub otsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine, kui need süüteod on otsuse teinud riigis karistatavad. Kõigi muude süütegude puhul võib täidesaatev liikmesriik sellist kontrolli teha. Loetelus on 32 süütegu, mis on muudes raamotsustes juba loetletud (nt Euroopa vahistamismäärus) ja millele lisanduvad veel mõned:

- käitumine, millega rikutakse liikluseeskirja, sealhulgas juhtimis- ja puhkeaegu, ning ohtlikke veoseid käsitlevate eeskirjade rikkumised,
- salakaubavedu,
- intellektuaalomandi õiguse rikkumised,
- isikuvastase vägivallaga ähvardamised ja isikuvastased vägivallateod, sealhulgas vägivald spordiüritustel,
- kuritegelik kahju tekitamine,
- vargus,
- Euroopa Ühenduse asutamislepingu ja Euroopa Liidu lepingu VI jaotise alusel vastuvõetud õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmise eesmärgil otsuse teinud riigi poolt süütegudeks tunnistatud teod.

AT, DK, EE, FI, FR, HU, LT, NL on selle loetelu üle võtnud. CZ, LV ja SI puhul puudub üks osa loetelust.

Artikkel 6 – Otsuste tunnustamine ja täitmine

Artikli 6 kohaselt tunnustatakse kõnealust otsust täiendavate formaalsusteta ja võetakse viivitamata kõik vajalikud meetmed selle täitmiseks.

CZ, DK, FI, FR, LV ja NL on selle sätte rakendanud. AT, EE, HU, LT ja SI on selle sätte osaliselt üle võtnud. Üldjuhul ei ole ükski liikmesriik täitmise tähtaega märkinud.

Artikkel 7 – Mittetunnustamise või mittetäitmise põhjused

Artiklis 7 sätestatakse põhjused, mis võivad olla otsuse tunnustamisest või täitmisest keeldumise aluseks. Kõik need põhjused on vabatahtlikud.

Need on järgmised:

- tunnistust ei ole esitatud, tunnistus on ebatäielik või otsusele selgelt mittevastav (üle võtnud vabatahtlikuna: FI, FR, HU; üle võtnud kohustuslikuna: AT, CZ, DK, LT, LV, NL, SI; Eesti võttis selle üle osaliselt vabatahtlikuna ja osaliselt kohustuslikuna)
- *ne bis in idem* (üle võtnud vabatahtlikuna: DK, FI; üle võtnud kohustuslikuna: AT, CZ, EE, FR, HU, LT, LV, NL, SI)
- kahepoolse karistatavuse põhimõte (üle võtnud vabatahtlikuna: DK, FI; üle võtnud kohustuslikuna: AT, CZ, EE, FR, HU, LT, LV, NL, SI)
- täitmine on aegunud (üle võtnud vabatahtlikuna: DK, FI; üle võtnud kohustuslikuna: AT, CZ, EE, FR, HU, LT, LV, NL, SI)
- territoriaalsuse põhimõte (üle võtnud vabatahtlikuna: FI, FR, HU, NL; üle võtnud kohustuslikuna: AT, CZ, DK, LV, SI; ei ole üle võtnud: EE ja LT)
- puutumatus (üle võtnud vabatahtlikuna: FI; üle võtnud kohustuslikuna: AT, CZ, DK, EE, FR, HU, LT, LV, NL, SI)
- kriminaalvastutusele võtmise iga (üle võtnud vabatahtlikuna: FI; üle võtnud kohustuslikuna: AT, CZ, DK, EE, FR, HU, LT, LV, NL, SI)
- juhtumiga seotud isikute õigused (üle võtnud vabatahtlikuna: FI; üle võtnud kohustuslikuna: AT, CZ, DK, EE, FR, LT, LV, NL, SI; ei ole üle võtnud: HU)
- karistus on väiksem kui 70 eurot (üle võtnud vabatahtlikuna: FI, FR, NL; üle võtnud kohustuslikuna: AT, CZ, EE (1000 krooni), DK, HU, LT, LV, SI)

Täiendavad põhjused, mille on ette näinud 6 liikmesriiki:

- Tšehhi märgib, et tema siseriiklikus õiguses ei tunnustata juriidiliste isikute vastutust ja seepärast keeldutakse kõigi nendega seonduvate taotluste täitmisest⁵;
- Eesti puhul hõlmavad täiendavad põhjused järgmist: kohtuotsus, kui see ei ole jõustunud; otsuse langetanud kohus, keda ei peeta sõltumatuks (Eestis tehakse vahet Eesti kodanike ja teiste ELi kodanike kohtuasjade vahel);
- Soome on lisanud täiendava kohustusliku põhjuse: kui esineb põhjendatud kahtlus, et on rikutud nõuetekohast menetlust kohtumenetluses, mille käigus otsus tehti;
- Ungari esitas mõned täiendavad kohustuslikud põhjused: kuritegu, millel liikmesriigi otsus rajaneb, kuulub Ungari jurisdiktsiooni alla (kriminaalkoodeksi artiklid 3 ja 4), ja asjaomase kuriteo eest nähakse Ungari õigusaktide alusel ette amnestia. Muudeks asjaoludeks on ühe aasta möödumine välismaal tehtud otsuse jõustumisest ja aegumistähtaja möödumine. See ei takista otsuse täitmist, mis algas enne aegumistähtaja möödumist.

---

⁵ Praeguseks ei ole saadud artikli 20 lõike 2 punkti b kohast deklaratsiooni piirangu kohta, mida liikmesriigid võivad kohaldada juriidiliste isikute vastutuse suhtes kuni viis aastat alates raamotsuse jõustumise kuupäevast.

- Läti on lisanud järgmised kohustuslikud põhjused: kui on põhjust arvata, et karistus on määratud põhjustel, mis seonduvad rassi, usutunnistuse, etnilise või soolise kuuluvuse või poliitiliste veendumustega, ning kui otsust ei ole võimalik Lätis jõustada;
- Sloveenia lisas kaks põhjust: kui on põhjust arvata, et karistus on määratud põhjustel, mis seonduvad rassi, soolise kuuluvuse või poliitiliste või religioossete veendumustega, ning kui otsuse jõustamine on vastuolus Sloveenia põhiseadusega;

Artikkel 8 – Makstava summa kindlaksmääramine

Selles artiklis käsitletakse olukorda, kus otsuses osutatud tegusid ei pandud toime otsuse teinud liikmesriigi territooriumil. Sellisel juhul võib täidesaatev riik, kui teod kuuluvad selle riigi jurisdiktsiooni alla, sissenõutud rahalise karistuse summat vähendada siseriikliku õiguse kohaselt sama liiki tegude eest sätestatud rahalise karistuse maksimaalse summani. Vajadusel arvestab täidesaatva riigi pädev asutus rahalise karistuse ümber omavääringusse rahalise karistuse määramise ajal kehtinud vahetuskursi alusel.

AT, CZ, DK, FI, FR, HU, LT, NL ja SI on seda sätet rakendanud. Eesti seda sätet rakendanud ei ole. Läti on osutanud vaid omavääringusse ümberarvestamisele.

Artikkel 9 – Täitmise suhtes kohaldatav seadus

Kooskõlas artikliga 9 reguleerib täidesaatva riigi õigus otsuse täitmist samamoodi nagu täidesaatva riigi rahalise karistuse korral. Kui rahaline karistus on täielikult või osaliselt makstud, arvatakse makstud osa täidesaatva riigi poolt sissenõutavast rahalise karistuse summast täielikult maha.

Juriidilise isiku suhtes rakendatav rahaline karistus pööratakse täitmisele isegi siis, kui täidesaatev riik ei tunnusta juriidiliste isikute kriminaalvastutuse põhimõtet.

AT, FI, FR, NL ja SI on selle artikli üle võtnud. DK, EE, HU, LT ja LV on seda teinud vaid osaliselt.

Kõnealuse artikli osaline rakendamine oli tingitud juriidilisi isikuid käsitleva lõike 3 ülevõtmata jätmisest. Mõned liikmesriigid on sellega seoses viidanud siseriiklikele õigusaktidele (AT, FR, NL). Tšehhi siseriiklikus õiguses ei tunnustata juriidiliste isikute vastutust⁶.

Artikkel 10 – Vabadusekaotus või muu alternatiivne karistus rahalise karistuse asendamiseks summa tasumata jätmise korral

Kui otsust ei ole võimalik täielikult või osaliselt täita, võib täidesaatev riik kohaldada alternatiivseid karistusi, sealhulgas vabadusekaotuslikke karistusi, kui tema seadustes on selliste juhtumite suhtes sedasi sätestatud ning otsuse teinud riik on artiklis 4 osutatud tunnistuses lubanud selliseid alternatiivseid karistusi kohaldada. Alternatiivse karistuse raskusaste määratakse vastavalt täidesaatva riigi seadustele, kuid see ei ületa otsuse teinud riigi edastatud tunnistuses kehtestatud ülemmäära.

---

⁶ Praeguseks ei ole saadud artikli 20 lõike 2 punkti b kohast deklaratsiooni piirangu kohta, mida liikmesriigid võivad kohaldada juriidiliste isikute vastutuse suhtes kuni viis aastat alates raamotsuse jõustumise kuupäevast.

AT, CZ, HU, LT ja SI on selle sätte üle võtnud. Läti ei ole kõiki sätteid lisanud. Eesti on näinud ette võimaluse rahalise karistuse asendamiseks vabadusekaotusega või üldkasuliku tööga.

Teatavad liikmesriigid märkisid, et nende siseriiklik süsteem ei näe ette alternatiivsete karistuste kohaldamist nende oma territooriumil ja välismaal (FI, FR) või ainult nende oma territooriumil (DK). Madalmaad on selle sätte üle võtnud. Madalmaade kohus võib lubada vabadusekaotuse kohaldamist järgmistel asjaoludel: kui rahalise karistuse kehtestanud pädev asutus on oma otsuses samuti sätestanud, et sanktsioonide täitmata jätmise korral on võimalik kohaldada vabadusekaotust; kui süüdimõistetud isik ei täida rahalist karistust ja kui karistuse täitmiseks puuduvad muud võimalused; ja kui otsuse teinud asutus on nõustunud vabadusekaotusega kui võimaliku alternatiiviga rahalisele karistusele.

Artikkel 11 – Amnestia, armuandmine, süüdimõistva otsuse uuesti läbivaatamine

Selle artikli kohaselt võivad nii otsuse teinud riik kui ka täidesaatev riik anda amnestiat ja armu, kuid üksnes otsuse teinud riik võib lahendada otsuse uuesti läbivaatamise taotluse.

Teatavad liikmesriigid on seda artiklit rakendanud (FI, NL). Tšehhi ja Taani rakendussätted käsitlevad vaid armuandmist oma territooriumil. Leedu on kõnealuse sätte üle võtnud vaid seoses amnestia ja armuandmisega, kuid ei viita süüdimõistva otsuse uuesti läbivaatamisele. Eesti õigusaktide kohaselt võib amnestia, armuandmise ja süüdimõistva otsuse läbivaatamise üle otsustada vaid otsuse teinud riik. Läti on viidanud sellele, et otsuse teinud liikmesriigi poolt tehtud amnestia või armuandmise otsus on Lätile siduv. Austria ja Sloveenia on üle võtnud amnestiat ja armuandmist käsitleva sätte kui kohustusliku põhjuse täitmisest keeldumiseks (Sloveenia on sellega seoses viidanud siseriiklikele õigusaktidele). Süüdimõistva otsuse uuesti läbivaatamise kohta väitis Austria, et seda sätet ei ole vaja üle võtta.

Ungari ei ole seda artiklit üle võtnud. Samuti ei ole seda artiklit üle võtnud Prantsusmaa, kuid ta on viidanud asjaomastele siseriiklikele õigusaktidele.

Artikkel 12 – Täitmise lõpetamine

Selles artiklis nähakse ette, et täidesaatva riigi pädevat asutust teavitatakse viivitamata igast otsusest või meetmest, mille tulemusena otsust ei ole enam võimalik täitmisele pöörata või on see täidesaatvast riigist mis tahes muul põhjusel tagasi võetud. Sellise teabe saamisel peab täidesaatev riik otsuse täitmise lõpetama.

AT, CZ, DK, FI, FR, HU, LT, LV, NL ja SI on selle sätte täielikult üle võtnud. Eesti ei ole seda artiklit rakendanud.

Artikkel 13 – Otsuste täitmisest laekuv raha

Selle artikli kohaselt jääb otsuse täitmisest laekuv raha täidesaatvale riigile, kui ei ole kokku lepitud teisiti, eelkõige kui esineb kannatanuid, kes ei ole tsiviilõiguslikud menetlusosalised.

Seda artiklit on rakendanud AT, CZ, DK, FI, FR, HU, LT, NL, SI. Eesti ja Läti ei ole seda sätet rakendanud.

Artikkel 14 – Teave täidesaatvalt riigilt

Vastavalt sellele artiklile teavitab täidesaatva riigi pädev asutus viivitamatult otsuse teinud riigi pädevat asutust otsustest, mis on tehtud seoses tunnustamise või täitmisega.

AT, CZ, FI, HU, LT, LV, NL, SI on selle artikli üle võtnud. Prantsusmaa on selle artikli üle võtnud, välja arvatud karistuste asendamine, mida Prantsusmaa siseriiklikus õiguses ei ole ette nähtud.

Eesti ei ole seda sätet rakendanud. Taani väitis, et kõnealust sätet ei ole vaja üle võtta.

Artikkel 15 – Otsuse edastamise tagajärjed

Selles artiklis käsitletakse juhtumeid, kui otsuse teinud riik võib erandkorras otsuse täitmist jätkata.

Peale Eesti on kõik liikmesriigid, kes teatised saatsid, kõnealuse artikli rakendanud.

Artikkel 16 – Keeled

Vastavalt artiklile 16 tuleb tunnistus tõlkida täidesaatva riigi ametlikku keelde või ühte tema ametlikest keeltest. Iga liikmesriik võib mis tahes ajal kinnitada, et ta aktsepteerib tõlget ühte või mitmesse ametlikku keelde.

Enamik liikmesriike nõuab tõlget oma ametlikku keelde (AT, CZ, DK, FR, HU). Teised aktsepteerivad lisaks ka inglise keelt (EE, LT, LV, NL, SI). Soome aktsepteerib tunnistusi soome, rootsi või inglise keeles ja muudes keeltes, kui sellise tunnistuse heakskiitmisele ei ole takistusi.

Artikkel 17 – Kulud

Selle artikli kohaselt ei nõua liikmesriigid üksteiselt käesoleva instrumendi kohaldamisest tekkivate kulude hüvitamist. AT, CZ, FI, NL, SI on selle artikli üle võtnud. EE, HU ja LV ei ole seda teinud. DK, FR ja LT väitsid, et kõnealust sätet ei ole vaja üle võtta.

3. JÄRELDUSED

Selles etapis ei ole võimalik täielikult hinnata nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsuse 2005/214/JSK rakendamise ulatust Euroopa Liidu liikmesriikide siseriiklikes õigusaktides. Ülevõtmine ei ole rahuldav, sest vaid 11 liikmesriiki on esitanud asjaomased teated.

Üldjuhul on siseriiklikud rakendussätted raamotsusega kooskõlas, eriti kõige tähtsamates küsimustes nagu kahepoolse karistatavuse kontrollimise kaotamine ja otsuste tunnustamine täiendavate formaalsusteta. Kahjuks näitas otsuse tunnustamisest või täitmisest keeldumise põhjuste analüüs taas kord seda, et kuigi peaaegu kõik liikmesriigid on asjaomased sätted üle võtnud, rakendatakse neid siiski kui kohustuslikke põhjuseid. Samuti on lisatud täiendavaid põhjuseid. Selline toimimisviis ei ole aga selgelt raamotsusega kooskõlas.

Komisjon kutsub kõiki liikmesriike üles analüüsima käesolevat aruannet ning kasutama võimalust esitada kogu asjakohane teave komisjonile ja nõukogu sekretariaadile selleks, et täita raamotsuse artiklist 20 tulenevad kohustused. Lisaks julgustab komisjon neid liikmesriike, kes on edastanud teabe asjaomaste õigusaktide ettevalmistamise kohta, et nad jõustaksid oma siseriiklikud meetmed ja teavitaksid nendest niipea kui võimalik.